

Ярошевська Т.В.

к.ю.н., доцент,

Дніпродзержинський державний технічний університет

ПОНЯТТЯ ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ

Одним із головних показників цивілізованості суспільства є те, яка увага приділяється в нім розвитку науки і техніки. Ефективне використання інтелектуального капіталу нації забезпечує економічний і соціальний розвиток держави та підвищує рівень її конкурентоздатності на світовій арені. На сьогодні конкурентоспроможність і економічний добробут окремих компаній, галузей і держав багато в чому залежить від їх здатності розробляти та ефективно використовувати досягнення науково-технічного прогресу. Інститут промислової власності являється найважливішим засобом стимулювання розвитку науки, промисловості, освіти і, зрештою, економічного зростання країн. Але для того, щоб промислова власність приносила необхідний економічний ефект, потрібно створити дієвий механізм її охорони і комерціалізації. Усі ці питання набувають ще більшої актуальності сьогодні, коли вирішується питання євроінтеграції України.

На сучасному етапі на рівні монографічних та періодичних статей цивілістів та інших науковців досліджувалися лише окремі проблемні питання охорони прав на промислову власність. Деякі аспекти правового регулювання відносин, які виникають у зв'язку з реалізацією прав на об'єкти промислової власності розглядалися у роботах українських та російських вчених: А. І. Абдулліна, О. Б. Андрейцевої, Г. О. Андрощука, Ю. Л. Бошицького, М. К. Галянтича, Є. Ш. Гарєєва, Л. Й. Глухівського, Т. С. Демченко, А. С. Довгерта, В. І. Єр'оменка, Р. Є. Еннана, П. П. Крайнева, В. М. Крижної, І. В. Кривошеїної, А. О. Кодинець, В. Є. Макоди, Ю. С. Мельниченко, Н. М. Мироненко, О. П. Орлюка, П. Ф. Немеша, В. П. Петрова, О. В. Піхурець, О. В. Ришкової, О. Д. Святоцького, О. П. Сергєєва, Н. О. Халаїм, Я. М. Шевченко, Ю. С. Шемшученка та інших.

Переважає більшість робіт в цьому напрямку зосереджена в наукових статтях або окремих розділах монографій (в цьому відношенні слід згадати роботи Г.О. Андрощука, Ю. Л. Бошицького, П.П. Крайнева, О. П. Орлюка, О.Д. Святоцького та інших). Окремо слід виділити роботи українських вчених О. М. Мельник, О. А. Підпригори, О. О. Підпригори та Р. Б. Шишки. Авторами привнесено значний вклад у розвиток права інтелектуальної власності.

Проте подальший розвиток наукомістких технологій вимагає вдосконалення правового механізму регулювання виникаючих відносин

у сфері промислової власності. Тому багато проблемних питань, які раніше були досить повно вивчені, чекають нових підходів і адекватних рішень.

Положення про права на об'єкти промислової власності закріплюються в міжнародних договорах, нормативних актах ЄС у сфері промислової власності, а також у відповідних нормативно-правових актах національного законодавства. Характерною особливістю правового регулювання промислової власності є тісний взаємозв'язок міжнародного, європейського та національного права в цій сфері.

Відповідно до Паризької конвенції, об'єктами права промислової власності вважаються: винаходи, корисні моделі, промислові зразки, товарні знаки, знаки обслуговування, фірмові найменування та вказівки про походження чи найменування місця походження, захист від недобросовісної конкуренції.

Згідно з Угодою TRIPS до об'єктів права промислової власності відносяться: товарні знаки, географічні зазначення, всі об'єкти, на які видаються патенти, компонування інтегральних схем, конфіденційна інформація. Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності до зазначених об'єктів відносить винаходи в усіх сферах людської діяльності, захист від недобросовісної конкуренції, а також усі інші результати інтелектуальної діяльності у виробничій та науковій сфері.

Отже, основні міжнародні договори з охорони прав на об'єкти промислової власності не містять визначення поняття «промислова власність», а тільки вказують, які об'єкти права відносяться до промислової власності.

Аналізуючи нормативні акти ЄС у сфері інтелектуальної власності, можна дійти висновку, що об'єкти права інтелектуальної власності поділяються на три групи: об'єкти авторських та суміжних прав; об'єкти права промислової власності (на основі положень Паризької конвенції) та інші об'єкти інтелектуальної власності (топографії інтегральних мікросхем, сорти рослин, породи тварин, комерційна таємниця, ноу-хау тощо). Подібний підхід у розумінні змістовного наповнення інституту права промислової власності використовує і ВОІВ.

У доктрині [1, с. 61; 2, с. 10-19] об'єкти права інтелектуальної власності також умовно поділяються на три групи: об'єкти авторського та суміжних прав, об'єкти права промислової власності та нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності. При цьому, питання щодо віднесення тих чи інших об'єктів інтелектуальної власності до кожної з названих груп і досі залишається спірним.

Що ж стосується національного законодавства, то поняття «промислова власність» використовується тільки в ст. 20 Закону України «Про наукову і науково-технічну експертизу». Ні в ЦК України, ні у

відповідних національних законах у сфері охорони прав на об'єкти промислової власності не визначається термін «промислова власність». У ЦК України міститься обмежений перелік об'єктів права промислової власності, більшість з яких регулюються окремими законами у сфері промислової власності.

Російські фахівці у сфері промислової власності висловлюють різну точку зору щодо визначення поняття «промислова власність». Так, Л. П. Ануфрієва визначає термін «промислова власність» як «...исключительные права на использование нематериальных благ, которые явились результатом творческой деятельности в разнообразных сферах, связанных с материальным производством, торговлей, услугами» [3, с. 424]. Погоджуємося з думкою О. П. Сергєєва, що під промисловою власністю треба розуміти «...исключительные права, реализуемые в сфере производства, торгового обращения, оказания услуг» [4, с. 19].

Науковці мають різні точки зору і щодо визначення об'єктів права промислової власності. Так, російський фахівець сфери промислової власності Н. О. Горячковська [5, с. 46-50] вважає, що об'єктами права промислової власності можуть бути лише ті результати наукової діяльності, які відповідають встановленим чинним законодавством умовам патентоспроможності. Провідні українські фахівці під об'єктами права промислової власності розуміють всі об'єкти інтелектуальної власності за виключенням об'єктів авторського права та суміжних прав [6, с. 10-11; 7, с. 62]. Таким чином, в доктрині не існує єдиної точки зору щодо визначення об'єктів права промислової власності. У зв'язку з цим, вбачається за доцільне взяти за основу міжнародні акти з охорони промислової власності.

Ефективність і результативність законів, у тому числі і тих, які регулюють правовідносини в сфері промислової власності, значною мірою залежить від того, наскільки чіткі та зрозумілі визначення ключових юридичних термінів, наскільки вони логічно зв'язані і послідовні, щоб трактуватися однозначно за будь-яких ситуацій. Тому доцільно розглянути як визначається поняття промислової власності в міжнародних актах, за національним законодавством і в законодавстві окремих розвинутих іноземних країнах.

Список використаних джерел:

1. Підпригора О. А. Об'єкти цивільних прав у проекті Цивільного кодексу України / О.А. Підпригора // Українське право. – 1998. – № 1.- С. 61-72.
2. Сергєєв А. П. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации: Учеб. / Сергєєв А. П. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – М. : ТК Велби, 2003. – 688 с.
3. Ануфрієва Л. П. Международное частное право : Особенная часть в 3 т. / Л. П. Ануфрієва. – М. : БЕК, 2000. – Т. 2. – 2000. – 656 с.

4. Мэггс П. Б. Интеллектуальная собственность / П. Мэггс, А. Сергеев. – М. : Юристъ, 2000. – 400 с..

5. Горячковская Н. Объекты интеллектуальной собственности // Бизнес информ. – 1998. – № 7. – С. 46-50.

6. Мельник О.М. Проблеми правової охорони прав суб'єктів інтелектуальної власності в Україні / Мельник О. М. – Х.: Вид-во Національного ун-ту внутр. справ, 2002. – 357 с.

7. Підпригора О. А. Право інтелектуальної власності України : [навч. посібник для студ. юрид. вузів і фак. ун-тів] / Підпригора О. А., Підпригора О. О. – К. : Юрінком Інтер, 1998. – 334 с.